

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

27.11.2018 № 102 - рк/к

КП «ХАРКІВВОДОКАНАЛ»

61013, м. Харків, вул. Шевченка, 2

Про припинення порушення
законодавства про захист
економічної конкуренції

За результатами розгляду заяви ФОП Мельника В.Г. від 07.09.2018 (вх. № 70-01/М-39) про порушення КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ «ХАРКІВВОДОКАНАЛ» (надалі – КП «Харківводоканал») законодавства про захист економічної конкуренції (надалі – Заява) встановлено наступне.

Зі змісту Заяви вбачається, що КП «Харківводоканал» вимагає від ФОП Мельника В.Г. отримати технічні умови на приєднання до системи централізованого водовідведення та розробити проектно-технічну документацію при наявності такого приєднання та укладеного між ФОП Мельником В.Г. та КП «Харківводоканал» договору про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення від 25.02.2005 № П-7165/31-ОК-2.

КП «Харківводоканал» засноване Харківською міською радою, зареєстроване виконавчим комітетом Харківської міської ради 08.11.2011 за № 14801030017010649. Місцезнаходження КП «Харківводоканал»: 61013, м. Харків, вул. Шевченка, 2, ідентифікаційний код – 03361715.

Відповідно до нової редакції статуту КП «Харківводоканал» 2016 року, затвердженого заступником директора Департаменту економіки та комунального майна – начальником Управління комунального майна та приватизації Харківської міської ради (надалі – Статут), метою діяльності КП «Харківводоканал» є здійснення виробничої, науково-дослідної та комерційної діяльності для повного та якісного задоволення потреб населення, суб'єктів господарювання в комунальних послугах, забезпечення водопостачання та водовідведення міста Харкова та групового водопостачання населених пунктів Харківської області, здійснення заходів для поліпшення екологічної обстановки України, посилення зацікавленості та відповідальності за кінцеві результати діяльності з метою отримання відповідного прибутку.

Відповідно до Статуту КП «Харківводоканал» є юридичною особою, має самостійний баланс, валютні та інші рахунки в установах банків, знак для товарів та послуг, фірмовий бланк, круглу печатку та кутовий штамп зі своєю назвою та

ідентифікаційним кодом.

Одним із видів діяльності КП «Харківводоканал» за КВЕД є забір, очищення та постачання води (код за КВЕД 36.00).

У розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «Харківводоканал» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія – стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат на виробництво на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництв), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно з статтею 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сферах, зокрема, централізованого водопостачання та водовідведення.

Отже, КП «Харківводоканал» у розумінні статті 1 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природних монополій.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 № 317/6605 (надалі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики, встановлено наступне.

Об'єктами аналізу є:

- послуги з централізованого водопостачання та водовідведення;
- КП «Харківводоканал» - суб'єкт господарювання, який надає послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Споживачами послуг є фізичні та юридичні особи, які отримують або мають намір отримати послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Абзацом двадцять п'ятим статті 1 Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено, що централізоване питне водопостачання – господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води.

Абзацом двадцять шостим статті 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено, що централізоване водовідведення – господарська діяльність із відведення та очищення стічних вод за допомогою системи централізованого водовідведення.

Згідно з пунктом 1 Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (надалі – Правила № 630), Правила № 630 регулюють відносини між суб'єктом господарювання, предметом

діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг, і фізичною та юридичною особою, яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Відповідно до пункту 2 Правил № 630:

- централізоване постачання холодної та гарячої води - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у холодній та гарячій воді, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових систем холодного та гарячого водопостачання;

- централізоване водовідведення - послуга, спрямована на задоволення потреб споживача у відведенні стічних вод, яка надається виконавцем з використанням внутрішньобудинкових централізованих систем водовідведення.

Згідно з Методикою товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Централізоване водопостачання та водовідведення є послугою, яка не має замінників. Внаслідок технологічних особливостей централізованого водопостачання та водовідведення, конкуренція на зазначеному ринку відсутня.

Послуги з централізованого водопостачання та водовідведення в розумінні абзацу тринадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є товаром.

Товарними межами ринку є послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до вимог Методики територіальні межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради від 16.05.2012 № 286 «Про внесення змін до рішення виконавчого комітету Харківської міської ради від 23.12.1998 № 1407 «Про визначення виконавців послуг в житловому фонді міста»» КП «Харківводоканал» визначено виконавцем послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в місті Харкові.

Отже, територіальними межами ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення є територія міста Харкова, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «Харківводоканал».

Відповідно до Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок із сталою структурою.

Часовими межами ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення визначено листопад-грудень 2017 року та січень-жовтень 2018 року.

Враховуючи викладене, відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «Харківводоканал» листопад-грудень 2017 року та січень-жовтень 2018 року має ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в межах території міста Харкова, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «Харківводоканал».

Пунктом 1 частини першої статті 13 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» передбачено, що залежновідфункціональногопризначенняжитлово-комунальніпослугиподіляються, зокрема, на комунальні послуги (централізоване постачання холодної води, централізоване постачання гарячої води, водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), газо- та електропостачання, централізоване опалення, а також вивезення побутових відходів тощо).

Згідно з пунктом 1 частини третьої статті 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» споживач зобов'язаний укласти договір на надання житлово-комунальних послуг, підготовлений виконавцем на основі типового договору.

Відповідно до пункту 8 Правил № 630 послуги надаються споживачеві згідно з договором, що оформляється на основі типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Відповідно до абзацу другого пункту 1.1. Правил користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України, затверджених Наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 27.06.2008 № 190, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07.10.2008 за № 936/156 (надалі – Правила № 190), ці Правила є обов'язковими для всіх юридичних осіб незалежно від форм власності і підпорядкування та фізичних осіб-підприємців, що мають у власності, господарському віданні або оперативному управлінні об'єкти, системи водопостачання та водовідведення, які безпосередньо приєднані до систем централізованого комунального водопостачання та водовідведення і з якими виробником укладено договір на отримання питної води, скидання стічних вод.

У розумінні пункту 1.2 Правил користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України, затверджених наказом, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 17.10.2008 № 190 (надалі – Правила № 190) замовником послуг з централізованого водопостачання та водовідведення є споживач або суб'єкт господарювання, який має намір здійснити будівництво або реконструкцію об'єкта будівництва з подальшим його приєднанням до систем централізованого водопостачання та водовідведення.

Відповідно до пункту 1.2. Правил № 190 технічні умови – комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам, зокрема щодо водопостачання, водовідведення.

Згідно із пунктом 4.1. Правил № 190 для приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення замовнику таких послуг надаються технічні умови.

Пунктом 4.4. Правил № 190 встановлено, що виконання технічних умов є обов'язковим при розробленні проектів на об'єкти будівництва.

При цьому, слід зазначити, що відповідно Порядку розроблення проектно-технічної документації на будівництво об'єктів, затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 № 45, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01.06.2011 за № 651/19389, під будівництвом розуміється нове будівництво, реконструкція, технічне переоснащення, реставрація та капітальний ремонт об'єктів будівництва.

Разом з цим, приймання стічних вод споживачів у каналізаційну мережу м. Харкова регулюється Правилами приймання стічних вод споживачів у каналізаційну мережу м. Харкова, затвердженими рішенням виконавчого комітету Харківської міської ради від 08.09.2010 № 321 (зі змінами та доповненнями) (надалі – Правила приймання стічних вод).

Так, згідно з пунктом 3.2 Правил приймання стічних вод підключення нових споживачів до каналізаційної мережі (або після реконструкції об'єктів) дозволяється лише за наявності проекту приєднання до каналізаційної мережі м. Харкова, розробленого у відповідності до чинних норм проектування та узгодженого з КП «Харківводоканал» у встановленому порядку.

Отже, отримання та виконання технічних умови на приєднання до централізованих систем водопостачання та водовідведення, а також розроблення і узгодження з КП «Харківводоканал» проектно-технічної документації є обов'язковим під час приєднання нового об'єкту (об'єкту будівництва) споживача послуг централізованого водопостачання та водовідведення.

Інших правових підстав щодо одержання технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення, а також розроблення проектно-технічної документації діючим законодавством не передбачено.

В ході розгляду Заяви встановлено, що ФОП Мельник В.Г., зареєстрований 22.06.2001 (номер запису: 248001700000020824), місце проживання: 61058, м. Харків, вул. Данилевського, 6, кв. 54. Ідентифікаційний номер – 2600010533. Основним видом діяльності ФОП Мельник В.Г. є надання в оренду інших машин, устаткування та товарів н. в. і. у. (код за КВЕД 77.39).

Для здійснення господарської діяльності ФОП Мельник В.Г. орендує приміщення № 24А другого поверху адміністративної будівлі, розташованої за адресою: м. Харків, вул. Сумська, 3, що підтверджується договором на оренду нерухомості від 05.01.2005, укладеного між Шаталовою А.І. та ФОП Мельником В.Г.

Між ФОП Мельником В.Г. та КП «Харківводоканал» укладений договір про надання послуг централізованого водопостачання та водовідведення від 25.02.2005 № П-7165/31-ОК-2 (надалі - Договір), який наразі є чинним.

Як вбачається з матеріалів Заяви, укладанню Договору передувало виконання ФОП Мельником В.Г. технічних умов на водопостачання, наданих листом від 13.03.2002 № 8/55-347, та отримання дозволу на скид стічних вод абонентів в систему каналізації м. Харкова від 27.05.2003 № 738.

Окрім цього, після затвердження рішенням від 08.09.2010 № 321 Виконавчого комітету Харківської міської ради Правил приймання стічних вод, ФОП Мельник В.Г. у порядку, визначеному вказаними правилами, отримав Технічні умови на приймання (вивезення) стічних вод Споживачів у каналізаційну мережу м. Харкова від 02.06.2014 № 8036.

Таким чином, послуги централізованого водопостачання та водовідведення ФОП Мельнику В.Г. надаються КП «Харківводоканал» на підставі Договору, укладеного з урахуванням вимог законодавства.

КП «Харківводоканал» листами від 27.04.2018 № 14-6/2669 та від 21.06.2018 № 14-6/3749 повідомило ФОП Мельника В.Г. про те що, «...При проведенні інвентаризації договорів встановлено, що у переліку документів до Договору укладеного між нашими підприємствами, відсутні наступні документи на об'єкт за адресою: вул. Сумська, 3;

- Технічні умови на приєднання до централізованих систем водовідведення.

- проектно-технічна документація на системи водовідведення, узгоджена в установленому порядку...» (мова оригіналу).

При цьому, КП «Харківводоканал», посилаючись на пункт 14.2 Правил № 190, яким передбачено, що споживачі зобов'язані мати схеми або виконавчі креслення своїх мереж водопостачання та водовідведення, розміщених як у землі, так і в середині будинків із зазначенням діаметра труб, місць розміщення арматури, санітарних приладів, вузлів обліку та інших приладів (пристроїв), запропонувало ФОП Мельнику В.Г. надати вказані документи у строки до 30.06.2018 (згідно з листом від 27.04.2018 № 14-6/2669) та до 01.09.2018 (згідно з листом 21.06.2018 № 14-6/3749). У разі відсутності таких документів ФОП Мельнику В.Г. було запропоновано їх розробити.

ФОП Мельник В.Г. не є ані власником об'єкта (адміністративної будівлі) № 3 по вул. Сумській у м. Харкові, а ні його балансоутримувачем, а є лише орендарем приміщення № 24А за вказаною адресою. Окрім цього, ФОП Мельник В.Г. жодних нових об'єктів не приєднував до діючої системи централізованого водовідведення, розташованої за адресою: м. Харків, вул. Сумська, 3.

Слід також зазначити, що за інформацією КП «Харківводоканал», наданою листом від 25.09.2018 № 01.01-14/6028-18, окрім ФОП Мельника В.Г., за адресою: м. Харків, вул. Сумська, 3 у КП «Харківводоканал» укладені договори про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення ще з вісьмома суб'єктами, а саме: Харківським обласним товариством захисту прав споживачів, ФОП Коркіним В.А., ПП «Діана 2», ТОВ «Слобожанська пивоварня», ТОВ «Книгарня «Є», ПП «Турбосистеми», ФО Нечаєвою Г.В., Харківським окружним адміністративним судом.

Отже, вимоги КП «Харківводоканал» щодо отримання ФОП Мельником В.Г. технічних умов на приєднання до системи централізованого водовідведення об'єкта за адресою: м. Харків, вул. Сумська, 3, який не є об'єктом будівництва, та розроблення проектно-технічної документації на існуюче приєднання до систем централізованого водовідведення є безпідставним та таким, що не відповідають

нормам чинного законодавства.

Невиконання ФОП Мельником В.Г. вимог КП «Харківводоканал» щодо отримання технічних умов на приєднання до системи централізованого водовідведення та розроблення проектно-технічної документації може мати негативні наслідки для ФОП Мельника В.Г.

Так, КП «Харківводоканал» листом від 21.06.2018 № 14-6/3749 повідомило ФОП Мельника В.Г., що у разі неоформлення та ненадання технічних умов на приєднання до системи централізованого водовідведення проектно-технічної документації, КП «Харківводоканал» буде змушене вжити заходи відповідно діючого законодавства.

Відключення ФОП Мельника В.Г. від мереж каналізації може позбавити можливості ФОП Мельника В.Г. користуватися послугами з централізованого водовідведення.

Відсутність послуг з централізованого водовідведення може призвести до того, що ФОП Мельник В.Г. не зможе брати участь у активній конкурентній боротьбі на рівні з іншими суб'єктами господарювання, які орендують або користуються приміщеннями адміністративної будівлі, розташованої за адресою: м. Харків, вул. Сумська, 3, а отже до обмеження його конкурентоспроможності. Це може призвести до зменшення обсягу надання послуг, втрату клієнтів, і як наслідок до обмеження конкуренції на ринку.

Разом з цим, слід зазначити, що за умови, якщо ФОП Мельник В.Г. для уникнення негативних наслідків у вигляді відключення від мереж каналізації вирішить отримати технічні умови на приєднання та розробити проектно-технічну документацію, він понесе додаткові фінансові витрати.

Так, видача КП «Харківводоканал» технічних умов на приєднання до систем централізованого водовідведення є платною послугою. Вартість послуг з видачі технічних умов на приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення затверджена наказом КП «Харківводоканал» від 21.11.2017 № 1247 «Про затвердження калькуляцій вартості робіт з підготовки та видачі технічних умов» та складає 1023 грн.

Окрім цього, розробка проектно-технічної документації є також платною послугою. При цьому, як зазначено у листах «КП «Харківводоканал» ФОП Мельник В.Г. може замовити проектно-технічну документацію у будь-якій спеціалізованій організації.

Враховуючи зазначене, вимоги КП «Харківводоканал» щодо одержання технічних умов, розроблення та узгодження з КП «Харківводоканал» проектно-технічної документації на існуюче приєднання до систем централізованого водопостачання та водовідведення є безпідставними та такими, що ущемлюють інтереси ФОП Мельника В.Г.

Такі дії КП «Харківводоканал» були б неможливі за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, адже в такому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення їх інтересів могли б обрати іншого виконавця таких послуг.

За відсутності конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

Дії КП «Харківводоканал» по встановленню додаткових умов для отримання послуг централізованого водопостачання та водовідведення стало можливим через відсутність ефективного функціонування ринкового механізму із значною конкуренцією на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення.

В той час, коли КП «Харківводоканал» є єдиним торговельним партнером, стосунків з яким неможливо уникнути, його експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення.

Враховуючи наведене, дії КП «Харківводоканал», які полягають у встановленні вимог щодо одержання технічних умов, розроблення та узгодження з ним проектно-технічної документації на існуюче приєднання до систем централізованого водовідведення за адресою: м. Харків, вул. Сумська, 3, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частини першої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг централізованого водопостачання та водовідведення, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Враховуючи викладене, керуючись статтею 46 Закону України "Про захист економічної конкуренції", адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає КП «Харківводоканал» (ідентифікаційний код – 03361715) такі

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Припинити дії, які полягають у встановленні вимог щодо одержання технічних умов, розроблення та узгодження з КП «Харківводоканал» проектно-технічної документації на існуюче приєднання до систем централізованого водовідведення за адресою: м. Харків, вул. Сумська, 3, тамістять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частини першої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого водопостачання та водовідведення, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Про виконання рекомендацій повідомити територіальне відділення в **1-місячний термін** з дня їх отримання із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова колегії

Гейда І.О.

Члени колегії:

Бугаєв А.М.

Трегубець Н.О.

Приймак Є.Б.

Аврамова С.П.

Неймирок Ю.О.

Тевелєва Ю.В.